

't Seghen Waert

Historisch Genootschap Oud Soetermeer
jaargang 42 nr. 1, 2023

Contact

Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. J. de Ruiter, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975

dhr. H. Middendorp, secretaris@oudsoetermeer.nl, tel. 06 53146552

dhr. P.A. Bekking, penningmeester@oudsoetermeer.nl, tel. 06 20173624

Werkgroepen en commissies

Werkgroep Collectie: collectie@oudsoetermeer.nl

Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl

Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl

Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl

Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummer

NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260

Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, B. van Oosterhout, R. Tousain, T. Vermeulen

redactie@oudsoetermeer.nl

Vormgeving: R. Tousain

Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

www.oudsoetermeer.nl

Omslag

Als de waterbuffer helemaal is gevuld, staat het water in de Nieuwe Driemanspolder nog steeds 3,80 meter onder N.A.P.

INHOUD

- Archieven naar het Stadsarchief** 2
Joke de Kler en Ton Vermeulen
Als je op zoek gaat naar een ander huis en daarna ook daadwerkelijk gaat verhuizen is dat meestal 'veel gedoe'. Leonard Korevaar en Ronald Grootveld vertellen alle ins en outs van een bijzondere archiefverhuizing.
- Rijnland en de Oude Hollandse Waterlinie** 5
Janneke Groen
Overstromingen, droogte, ijspret, of juist niet. Water speelt in Nederland een belangrijke rol en daar is nog wat meer over te vertellen, vooral als het het rampjaar 1672 betref.
- De 'oertijd' van het Zoetermeerse voetbal** 11
Gertjan Moers
Het lijkt alsof voetballen van 'alle tijden' is, maar stond de Zoetermeerse en Zegwaartse jeugd ook al zo vroeg te trappelen om een balletje te schieten?
- Afscheid van Van Herwijnen** 22
Piet Drapers
Afscheid nemen doet pijn en zeker als je als familie meer dan 125 jaar in Zoetermeer woont en, bij wijze van spreken, 35 jaar met elkaar getrouwd bent als adverteerder.
- Spiegel Historiael** 26
Flip Bakker
Een oproep om mee te werken aan de kroniek van Zoetermeer, in het licht van de Canon van de Nederlandse geschiedenis.
- Een korte geschiedenis van Den Hoorn** 29 30
Ronald Grootveld
De tijd van turfsteken ligt al een aantal jaren achter ons. Welke geheimen geeft de Zoetermeerse grond prijs anno 2010?.

Archieven naar het Stadsarchief

Joke de Kler en Ton Vermeulen

Onlangs heeft Oud Soetermeer archieven aan het Stadsarchief geschonken. Het betreft de archieven die door particulieren aan Oud Soetermeer zijn overgedragen en vervolgens zijn geïnventariseerd en zuurvrij verpakt. Deze actie wordt niet door iedereen begrepen. Daarom een gesprek met de specialisten: Leonard Korevaar, gemeentearchivaris van Zoetermeer, en Ronald Grootveld, ook archivaris maar dan werkzaam bij het Haags Gemeentearchief en als vrijwilliger bij Oud Soetermeer.

Waarom is die overdracht van archieven zo belangrijk?

Ronald trapt af: "We willen de archieven graag veiligstellen. Ze bevatten historisch belangrijke informatie. We hebben ze heel lang bij Oud Soetermeer bewaard, maar de bewaarmstandigheden bij ons zijn niet ideaal en bij de gemeente wel. We bewaren in principe voor de eeuwigheid. Dat gaan wij niet meer meemaken, maar we proberen er wel zoveel mogelijk naartoe te werken. En de gemeente heeft een geklimatiseerd en veilig depot. Wij hebben bij Oud Soetermeer gewoon een stelling in een verenigingsgebouw. We hebben de archieven al eerder, vanaf de jaren (19)90, in bruikleen gegeven aan de gemeente. We hebben goede ervaringen met de archivaris en we hebben er alle vertrouwen in dat de gemeente er goed voor gaat zorgen". Leonard vult vervolgens aan: "Het voordeel van schenken in plaats van in bewaring geven is dat het allemaal wat duidelijker wordt en wat gemakkelijker. Als materiaal van het HGOS is en niet van het Stadsarchief, dan kun je op een gegeven moment een discussie krijgen of iets gerestaureerd moet worden of gedigitaliseerd. Dan ga je iets doen met iemand anders zijn materiaal. Het gaat onder andere over kosten en over verantwoordelijkheid. Met privacybescherming en openbaarheidsbeperking heb je altijd met twee partijen te maken en bij een schenking is het gewoon duidelijk. Dan ligt het, in dit geval, gewoon bij de gemeente".

Het Stadsarchief bewaart toch alleen het archief van de gemeente?

Leonard weerspreekt dit: "Ik voel het wel als een verantwoordelijkheid om behalve gemeentelijke documenten ook 'particuliere' op te nemen en daar is ook volgens de archiefverordening de mogelijkheid toe. Omdat je anders alleen maar het gemeentelijke perspectief in de archieven terugvindt en dat is niet altijd het meest interessante. Het geeft van bepaalde onderwerpen vaak meerdere zienswijzen en het betreft ook onderwerpen die helemaal niet in het gemeentelijke archief voorkomen". Ronald: "We hebben archieven van particuliere instellingen, van verenigingen, van bedrijven. Dat is materiaal dat de overheid per definitie niet bewaart. En als je de geschiedenis wilt beschrijven is het altijd fijn om dat van meerdere kanten te kunnen bekijken".

Wat zit er allemaal bij?

Leonard: "Het gaat om bijna vijftig archieven die 30 meter planklengte omvatten, in archieventaal 30 strekkende meter. Er zitten weinig grote archieven bij. Misschien van Van Well-de Spar of van de Rabobank, die zijn wat groter, maar meestal is het redelijk beperkt". Ronald: "Eén van de oudste archieven die we hebben overgedragen is dat van de plaatselijke schilder De Kater (met een receptenboekje voor verfkleuren!) en dat van timmerman Van Os. Dat zijn archieven uit de 19e en vroege 20e eeuw. Daarin kan je zien waar ze hun spullen kochten, wie de klanten waren, wat voor werk ze deden. Het is allemaal heel klein, maar hoeveel timmermansarchieven zijn er bewaard? Het is echt zeldzaam. Oud Soetermeer had ze al in de jaren zeventig in bezit. Ze liggen ook al sinds de jaren negentig in het Gemeentearchief, nu Stadsarchief. Dat zijn dan kleintjes, maar er zitten ook wel grotere bij.

Het archief van de Rabobank Zoetermeer-Benthuizen hebben we destijds van de zolder in Benthuizen tevoorschijn gehaald. Er moest een gedenkboek gemaakt worden en toen zijn we onderzoek gaan doen van waar ligt het spul. Er is ook het archief van het Groene Kruis, één van de oudste thuiszorgorganisaties. Maar ook van voetbalverenigingen, van een woningbouwvereniging, van een slager, Kunst en Vriendschap. Het is dus heel breed en divers. En heel kortgeleden nog van Cantate Deo, de zangvereniging, en de Plattelandsvrouwen en van boterboer Janson. Daar zijn we heel blij mee want we hebben nauwelijks iets van boterboeren, terwijl dat in Zoetermeer echt een begrip is. Maar die bewaarden hun spullen vaak niet op papier. Deze heeft gelukkig een aantal administratiegisters bewaard. Daarmee kunnen we zien wie zijn klanten waren, wat ze verkochten, waar ze verhandelden, wat het opbracht".

Stadsarchivaris Leonard Korevaar (links) neemt de laatste doos in ontvangst van Ronald Grootveld (foto Ton Vermeulen)

Verzamelen jullie actief en is alles gelijk digitaal via een website te zien?

Leonard: "We hebben een archief over de oorlog. De oorlogsverzameling is helemaal digitaal. Die is door Oud Soetermeer gedigitaliseerd en ook digitaal aangeleverd. Andere oorlogsarchieven vanuit de gemeente hebben we een paar jaar geleden in het kader van 75 jaar bevrijding gedigitaliseerd. Dat zijn archieven waar relatief veel

vraag naar is en dan is het mooi als je het digitaal kan aanbieden. De scans zijn aan de archiefinventaris gekoppeld. Ze zijn dus via de website van het Stadsarchief te raadplegen en later dit jaar bij de gezamenlijke website geheugenvanzoetermeer.nl". [<https://stadsarchief.zoetermeer.nl/archieven.php> ; Archievenoverzicht > Archiefcategorie 3 Personen en families > Oorlogsverzameling]

Ronald: "We verzamelen niet actief. We zijn er wel alert op, maar we krijgen het eigenlijk altijd aangeboden. We gaan niet de instellingen langs voor archieven. Het is wel zo dat we hopen dat de archieven van oude Zoetermeerse instellingen een keertje loskomen. Wat ik heel graag nog zou willen is wat er over is van Nutricia. Ik weet dat er in het Nutricia museum nog documenten zijn. En natuurlijk het archief van de Nicolaasparochie als grote speler in de maatschappij dat al heel ver teruggaat. Meer archieven van boterboeren, dat wordt waarschijnlijk meer van hetzelfde. Het is natuurlijk een relatief jonge stad. Wat interessant gaat worden zijn de instellingen en verenigingen die zich in de jaren zestig en zeventig zijn gaan manifesteren. En je merkt nu dat het voorzichtig een beetje loskomt. Neem nu die tentoonstelling over de sixties, een paar jaar geleden bij Oud Soetermeer. Toen kwamen die jeugdhonken uit de zestiger jaren boven water. Iemand had er nog plaatjes en posters van. Eigenlijk nog maar zo kortgeleden, maar zo typerend voor een jonge stad, dat zou nu een beetje los moeten komen". Leonard: "Vorig jaar hebben we het archief van tafeltennisvereniging Taverzo gehad, die zijn in 1962 begonnen. En wat wel interessant is, dat nu in het kader van 60 jaar New Town er opeens allerlei mensen denken dat het misschien wel een goed idee is dat we archieven krijgen van architecten, die sinds de jaren zestig iets in Zoetermeer hebben gedaan. Afgelopen jaar was er een tentoonstelling over de Zoetermeerlijn. Daar kwamen ook een aantal reacties op, onder andere van (oud-) gemeenteambtenaren en voormalige NS-mensen, die nog allemaal documenten hadden die we niet kenden".

Elkaar versterken

Ronald en Leonard zijn eensgezind over de komende jaren: "We zijn best hecht vervlochten en de samenwerking is alleen maar intensiever geworden de afgelopen jaren. We versterken elkaar. Als vrijwilligersorganisatie is Oud Soetermeer wat vrijer om dingen te doen en kunnen ze wat meer tijd aan dingen besteden. Maar het Stadsarchief is overduidelijk veel beter in het structureren en het publiceren. De eerste gemeentearchivaris is begin jaren negentig eigenlijk al gelijk met vrijwilligers gaan werken, deels gerekruteerd uit Oud Soetermeer. Met name om archieven te ontsluiten, om indexen te maken. Daar hebben we nu nog de lol van. We kunnen volgend jaar het dertigjarig jubileum vieren! We werken ook samen via een officieel convenant, daar staan goede afspraken in". Beiden benadrukken dat "je wel altijd mensen nodig hebt die er wat mee hebben en hun schouders eronder willen zetten. En dat is nu zeker het geval", besluiten ze stellig.

Rijnland en de Oude Hollandse Waterlinie

Janneke Groen

Hoogheemraadschap en het Rampjaar 1672

Officieel houdt het hoogheemraadschap van Rijnland zich al sinds 1286 bezig met het onderhoud van - en toezicht op regionale waterstaatswerken. Tijdens dit lange bestaan heeft Rijnland veelvuldig te maken gekregen met politieke en militaire gebeurtenissen. Het Rampjaar van 1672 ging dus niet zomaar aan het waterschap voorbij. Eén van de belangrijkste gebeurtenissen voor Rijnland was wellicht de totstandkoming van de Oude Hollandse Waterlinie, hoewel het waterschap daar niet aan grensde en er geen landen in Rijnland onder water werden gezet. Het hoogheemraadschap droeg tijdens het Rampjaar op verschillende manieren bij aan de Waterlinie:

- * Het laten stijgen van het boezemwater tot het niveau van het gemiddelde winterpeil om de Waterlinie van zoet inundatiewater te voorzien;
- * Het tegengaan van vijandelijke inundaties, bijvoorbeeld door de bouw van de Priesdijk langs de Enkele Wiericke in samenwerking met de hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland;
- * Het lozen van inundatiewater in samenwerking met het grootwaterschap van Woerden, dat wel was geïnundeerd en afwaterde op Rijnland.

Zoetermeer en Zegwaart in de 17e eeuw (Hoogheemraadschap van Rijnland A 1181, Jan Pieterz Douw, 1627)

De Hollandse waterlinie in het rampjaar 1672

In dit artikel wil ik u iets meer vertellen over de wintermaanden van 1672-1673, toen de bevolking van de ambachten Zoetermeer en Zegwaart een actieve rol ging spelen in het instandhouden van de Oude Hollandse Waterlinie.

In de aanloop naar de winter ontstond de angst dat het oprukkende Franse leger via het bevroren inundatiewater Holland binnen zou trekken. Deze angst werd werkelijkheid toen een leger onder leiding van de hertog van Luxembourg op 27 december 1672 via het ijs de provincie binnentrok en Zwammerdam en Bodegraven plunderde en verwoestte. Een herhaling van deze ramp moest wat kost voorkomen worden.

De theorie

Op 9 november 1672 gaven de Staten van Holland en West-Friesland de opdracht aan Rijnland om een lijst op te stellen van alle dorpen en plaatsen in Rijnland, met alle manschappen die opgeroepen konden worden om het bevroren inundatiewater open te breken. Dit werd ook wel 'ijsen en bijten' genoemd. Het Rijnlandse bestuur diende eerst een voorlopige lijst in, die op den duur werd uitgewerkt tot een officieel advies. Het kwam bekend te staan als het '*Advijs, geformeert bij de Dijkgraef ende Hogeheemraden van Rijnlandt [...] dienende tot beveilinge van de provintie van Hollandt jegens de invasien ende incursien die den vijant soude ondernemen bij tijden van besloote water en ijs.*'¹

In dit advies werd per open te bijten watergang, vanaf de Enkele en de Dubbele Wiericke tot aan de Drecht bij Uithoorn, aangegeven hoeveel manschappen er minimaal nodig waren om de werkzaamheden uit te voeren. Ook werd aangegeven welke ambachten voor deze manschappen en de benodigde materialen moest zorgen. Het bestuur berekende dat ongeveer 10.400 Rijnlandse roeden (waarbij één roede

gelijk staat aan 3,76 meter) aan watergangen, opengebeten moesten worden. Hiervoor werden in totaal 2.070 manschappen opgeroepen uit verschillende ambachten. Het college meende dat per 100 roeden aan open te breken ijs ongeveer 20 mannen vereist waren. Voor de Grootte of Dubbele Wiericke, die op 2.150 Rijnlandse roeden werd vastgesteld, waren in totaal 425 man nodig. Er werden uiteindelijk 435 manschappen opgeroepen uit Stompwijk en Wilsveen, Zwammerdam, Benthuisen en Benthorn, Zoetermeer, Zegwaart, Bodegraven, Boskoop, Bloemendaal, Willens en Stein. Zoetermeer zou in dit geval 60 manschappen, 44 bijlen en 16 haken moeten leveren. Zegwaart was dan verantwoordelijk voor 55 man, 40 bijlen en 15 haken. Daarnaast gaven dijkgraaf en hoogheemraden de opdracht aan molenaars om de poldermolens draaiende te houden, zodat het water in beweging bleef. Ook moesten er patrouilles worden uitgevoerd, niet alleen om de manschappen tegen aanvallen van de vijand te beschermen, maar ook om te garanderen dat de manschappen op hun plek bleven. Tot slot raadde het bestuur aan dat enkele andere watergangen, waaronder de Gouwe, de Goudse trekvaart, de Aar en een gedeelte van de Drecht door manschappen uit Schieland en Delfland opengebeten moesten worden. Op 17 december kregen alle Rijnlandse ambachten het bevel om te gaan 'ijsen en bijten'.

Het plan was minutieus uitgedacht, zoals uit het advies van de dijkgraaf en hoogheemraden blijkt. Dan rest nog de vraag, waarom werkte het dan niet?

De praktijk

Dat het plan niet succesvol was, blijkt uit het '*Verbael gehouden bij de Heeren Fredericq van Dorp, Heere van Maesdam, etc. Dijkgraeff, Arent van Wassenaer, Heere van Duvendoerde etc. ende Johan van Wassenaer, Heere van Warmont etc., Hogeheemraden van Rijnlandt, geadsisteert met den Secretaris Hulshout aengaende het besogheerde over het subject vant ijsen ende bijten van de canalen naest aen den vijant gelegen, voorgevallen in den jaere 1672.*'²

Hierin deden dijkgraaf en hoogheemraden uitvoerig verslag van hun handelen en waarom de zaken niet liepen zoals zij zich hadden voorgesteld. Zo had het college tijdig gehandeld (volgens het college zelf) maar kreeg zij niet op tijd antwoord van de inliggende ambachten. Sommige ambachten hadden zelfs (expres) verkeerde aantallen doorgegeven, waardoor er geen complete lijst kon worden opgesteld. Daarbij had Rijnland geen middelen om controle of druk uit te oefenen op de manschappen. Het bestuur schreef verschillende personen aan, waaronder de graaf van Königsmarck, opperbevelhebber van de Staatse troepen te Bodegraven, met het verzoek om soldaten in te zetten om de ambachtsbewoners in de gaten te houden. Hoewel dit wel werd toegezegd, kwam hier in de praktijk weinig van terecht. De soldaten waren immers nodig aan het front. Rijnland kon dus wel dreigen met militair ingrijpen, maar eigenlijk stond het machteloos.

Tot slot zagen weinig ambachtsbewoners het nut in van het 'ijsen en bijten'. Zij kregen weinig tot geen vergoeding, werden soms ruw behandeld en moesten werken en slapen in barre omstandigheden. Het bestuur gaf de bodes de opdracht om per ambacht na te gaan wie niet was komen opdagen en waarom niet. De schout en ambachtsbewaarders van Zoetermeer gaven aan de Rijnlandse bode C. van Cleij een brief mee, waarin zij uitlegden wat er precies was gebeurd. Het bestuur had gehoor gegeven aan de oproep van Rijnland en was vrijwel meteen begonnen met het oproepen van de manschappen. Toen het begon te dooien werden de plannen uitgesteld. Na een nieuw bevel van het Rijnlandse bestuur van 26 december werd opnieuw een poging gedaan om de manschappen op te trommelen en te voorzien van bijlen en haken. Het mocht echter niet baten: diezelfde dag kwamen enkele inwoners van Zegwaart aan in Zoetermeer. Zij waren bij de Dubbele Wiericke geweest en rapporteerden dat het ijs was opengebroken. Het ambachtsbestuur stuurde de zoon van ambachtsbewaarder Van Broeckhoven en twee personen uit Zegwaart naar de Dubbele Wiericke om te controleren of deze beweringen klopten. Op 28 december begon het opnieuw te dooien en werd het 'ijsen en bijten' vermoedelijk niet meer noodzakelijk geacht, al blijkt dit niet uit de brief.

Anderen gingen zelfs een stapje verder: Mees Joppen Murwijn uit Voorschoten bijvoorbeeld, liet zich *'liever in zijn deur [...] ophangen als te gaen byten ofte iets daer toe te contribuieren'*. Ene Gerrit Jans. van Langevelt, inwoner van Noordwijk, had in eerste instantie aangegeven dat hij mee zou gaan, maar toen hij de compensatie ontving smeet hij het geld op de vloer en *'seggende dat hij den duyvel van het gelt, ende vande burgemeesters hadde, daer op hij oock is 't huijs gebleven.'*

Conclusie

Uiteindelijk zijn er verschillende redenen te benoemen waarom de operatie niet succesvol kon worden uitgevoerd: het plan kwam te traag tot stand, het waterschap kon geen (militaire) druk uitoefenen om de bevolking aan het werk te zetten en de inwoners zelf zagen hier geen heil in vanwege de barre omstandigheden. Zoals Leen Ouweneel in *Regenten en de Waterlinie in het Rampjaar* beschrijft dat *'Geconcludeerd kan worden dat inderdaad de invallende dooi de invasie van de Fransen heeft verijdeld en niet het tekortschietende 'ijsen en bijten.'*³

Wat ik wil aantonen is dat waterschappen, in dit geval Rijnland specifiek, een belangrijkere rol speelden in de totstandkoming en bescherming van de Oude Hollandse Waterlinie, dan tot nu toe werd gedacht. Daar is weinig aandacht aan besteed, terwijl het voor waterschappen een belangrijke taak was om deze inundaties te bewerkstelligen of – wanneer de Fransen uit de Republiek trokken – dit te verwerken. Rijnland speelde hier misschien geen hoofdrol in en niet alle plannen die het opstelde waren succesvol, maar naar mijn idee is het illustratief om te laten zien wat een waterschap zoal kon betekenen in tijden van rampspoed.

Noten:

1. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden (NL-LdnHHR), Hoogheemraadschap van Rijnland (Oud Archief van Rijnland (OAR), 1255-1857), inventarisnummer 1.1.1/9491a. Beschikbaar via: <https://proxy.archieven.nl/o/C5259A24FBAB456EAC1C2C069CB5FFCD>.
2. Opgenomen in: J.W. van Sijpesteijn en J.P. de Bordes, 'Het hoogheemraadschap van Rijnland in 1672. Eene nieuwe bijdrage tot het werk: De verdediging van Nederland in 1672 en 1673' in: *Militaire spectator* (1852) pp. 261-267.
3. L. Ouweneel, *Regenten en de Waterlinie in het Rampjaar. Hoe de Hollandse Waterlinie tot stand kwam* (Schoonhoven, 2022) 221.

Bode de groote Wiericke	
Dio van Houtwoude	20 may - 60 bijlen 20 fadels
Dio van Houwerd	2 may - 10 bijlen 7 fadels
Bontgijzen en Bontgoy	30 may - 22 bijlen 8 fadels
Zoetermeer	60 may - 44 bijlen 16 fadels
Segwaert	55 may - 40 bijlen 15 fadels
Doodgraven	30 may - 22 bijlen 8 fadels
Dorsweg	30 may - 22 bijlen 8 fadels
Dormond	40 may - 30 bijlen 10 fadels
Willems	25 may - 10 bijlen 7 fadels
Hoij	60 may - 40 bijlen 20 fadels

Zoetermeer en Zegwaart moesten in 1672 samen zorgen voor 115 man, 84 bijlen en 31 haken (Oud Archief Rijnland 9491a/50)

bronnen en literatuur

- J.W. van Sijpesteijn en J.P. de Bordes, 'Het hoogheemraadschap van Rijnland in 1672. Eene nieuwe bijdrage tot het werk: De verdediging van Nederland in 1672 en 1673' in: *Militaire spectator* (1852) pp. 261-267.
- L. Ouweneel, *Regenten en de Waterlinie in het Rampjaar. Hoe de Hollandse Waterlinie tot stand kwam* (Schoonhoven, 2022).
- Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden, Oud Archief van Rijnland (OAR), 1255-1857 inv.nr. 9491a-b.

Van Veen
Schoenen

Dorpsstraat 83 - 2712 AE Zoetermeer - Telefoon (079) 316 31 65
www.vanveenschoenen.nl - vanveenschoenen@gmail.com

vers, vriendelijk, vakkundig

't Kaashuys

Miereakker 20
 Reeuwijk
 0182-300797
 Dorpsstraat 103
 Zoetermeer
 079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
 verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
 diverse specialiteiten

De 'oertijd' van het Zoetermeerse voetbal (1916-1929)

Gertjan Moers

Wie de serie 'The English Game' heeft gezien weet dat voetbal van origine een elitaire sport was, bedacht door- en bedoeld voor 'rijkeluiszootjes'. In de jaren 1880 werd voetbal in Engeland steeds meer een volkssport. In Nederland was die ontwikkeling niet anders. Zelfs Feyenoord was in de oertijd een club van vooral kantoorbedienden en niet van havenarbeiders. Alleen vond in Nederland de ontwikkeling naar volkssport later plaats dan in Engeland.

Volkssport

Pas na de Eerste Wereldoorlog breekt hier voetbal door als sportieve bezigheid voor de 'gewone man'. Tijdens de mobilisatie van 1914-1918 maakten veel gemobiliseerde Nederlandse jonge mannen voor het eerst kennis met het spelletje. De militaire staf had namelijk samen met de Nederlandse Voetbalbond (NVB) -de 'K' werd pas in 1929 aan de vereniging verleend- competities opgezet. De soldaten namen na hun mobilisatietijd het spel mee naar hun woonplaats. De Arbeidswet van 1919 zorgde voor een extra stimulans. Een werkdag mocht vanaf dat moment nog maximaal 8,5 uur duren en zaterdagmiddag en zondag waren arbeiders vrij. Die vrije tijd kon goed besteed worden aan sport. De eerste volksclub die kampioen van Nederland werd was 'Go Ahead' uit Deventer in 1917. Uiteraard begon de ontwikkeling eerst in de steden, het platteland kwam daar achteraan.

De eerste in Zoetermeer-Zegwaart

In juli 1916 verscheen een bericht in De Tijd dat in Zoetermeer een RK voetbalclub was opgericht. Dit bericht lijkt onjuist te zijn. Al was er in die periode wel min of meer sprake van een voetbalclub in Zoetermeer-Zegwaart. De club was vermoedelijk opgericht in de jaren 1918-1919. Zij noemden zichzelf DSDR. Dit stond voor: 'De Schrik Der Reizigers'. De vriendenclub reisde wel eens met de trein en de jongens van 15-16 jaar waren niet echt rustig tijdens die treinreizen. Wat is er meer dan 100 jaar later veranderd? Een medereiziger had eens gezegd: "Jullie zijn de schrik van ons" en daarmee was de naam van hun voetbalclub geboren. Zij voetbalden op het land van Glijnis aan het begin van de Voorweg. DSDR was allesbehalve een volksclub, met daarin zoons van de dominee, het schoolhoofd, graanhandelaren, landbouwers en boterboeren.

Zoetermeer-Zegwaartse Voetbal Vereniging (ZZVV)

De volgende lokale voetbalclub was iets professioneler. De club heette de Zoetermeer-Zegwaartse Voetbal Vereniging (ZZVV). Ook dit was geen echte amateurvereniging. Sterker, het was mogelijk niet eens een echte vereniging. Er is in ieder

Voetballers van D.S.D.R. 1918-1920 in het pak. Staand v.l.n.r. Wim Noordam, Barend Lamens, Kees Kalisvaart, Jan Riezebos en onbekend. Zittend v.l.n.r. André Bootsma, Isaak Jongerius, Romijn Veldhuizen en Kees van der Spek

geval vooralsnog geen oprichtingsakte bekend. De club was daarnaast ook geen lid van een voetbalbond en de twee elftallen speelden hoofdzakelijk in de zomer. Zij hadden een eigen voetbalveld op land van Rokus Visser aan de Molenweg (Stationsstraat). Al moet bij voetbalveld niet te veel worden voorgesteld. Dit was niet meer dan een stuk grasland waar op het moment dat gespeeld werd geen koeien stonden en waarbij het veld zo goed en zo kwaad het kon door de spelers was geëgaliseerd. Wanneer ZZVV is opgericht, is niet bekend. Dit was vermoedelijk in 1921.

Omdat de club niet was aangesloten bij een voetbalbond, moesten de spelers het hebben van vriendschappelijke wedstrijden en 'seriewedstrijden' (eendaagse toernooien met vaak drie andere clubs). Tegenstanders waren dan voetbalverenigingen uit de omgeving: Pijnacker, Moerkapelle, Zoeterwoude, Delfgauw, Alphen aan den Rijn. Door het ontbreken van competitie laat het resultaat door het gebrek aan wedstrijdritme zich raden: ZZVV verloor de meeste wedstrijden.

De eerste vermelding van een wedstrijd van ZZVV dateert van 11 oktober 1921. Op die dag speelde het Pijnackerse Unitas haar eerste wedstrijd tegen het eerste elftal van ODIS uit Delfgauw. In hetzelfde vriendschappelijk toernooi speelde het tweede team van ODIS tegen het eerste team van ZZVV. Het Zoetermeers-Zegwaartse

team won met 2-0. Het is de eerste schriftelijke vermelding van de in Zegwaart spelende voetbalclub. 'Niettegenstaande het vriezende weer' was op zondag 17 januari 1922 het tweede team van DOG uit Pijnacker tegenstander van het eerste team van ZZVV. Er werd gestreden om een "fraai zilveren kruis". De club uit Pijnacker won op het eigen terrein aan de Noordweg met 4-2.

ZZVV deed vaker mee aan kleine toernooien in de omgeving. Zo'n toernooi vond plaats op zondag 9 mei 1922. Tegenstanders waren DOC uit Pijnacker, Sparta uit Moerkapelle en TOP uit Delft. ZZVV speelde in de eerste wedstrijd tegen TOP en verloor met 3-0. De Zegwaarders en Zoetermeeders namen het in de troostfinale op tegen de andere verliezer, Sparta. De ploeg uit Moerkapelle versloeg ZZVV met 2-1 waardoor onze jongens naar huis gingen met 'den troostprijs'. De zilveren winnaarsbeker was voor het Pijnackerse DOC en kon worden bezichtigd in de winkel van sigarenhandelaar Bijsterveld Cz aldaar. Een week later, 16 mei 1922, was opnieuw het eerste elftal van DOC de tegenstander van ZZVV en opnieuw moest de club uit Zoetermeer-Zegwaart de meerdere erkennen in de Pijnackerse voetballers. Door een 4-0 overwinning ging de medaille voor de overwinnaar naar Pijnacker.

Een voetbalvereniging was blijkbaar geen échte Nederlandse sportvereniging als de naam geen afkorting of acroniem was. Een acroniem is een afkorting die een uitspreekbaar woord vormt, zoals ODIS of Oliveo. Het gebruik van een afkorting of acroniem als naam van een sportvereniging is een typisch Nederlands verschijnsel.

Z.Z.V.V. in de jaren 1921-1928

En met sportclubs waren wij Nederlanders soms héél creatief: 'Kampioenschappen Moeten Verdiend Zijn' (KMOV in Amsterdam), 'Klein Maar Dapper' (KMD in Wieringen), 'Goed Uit De Ogen Kijken' (GUDOK in Tilburg), 'Tussen Puinhopen Opgericht' (TPO in Moerdijk), 'Onze Naam Is Telefoon' (ONIT uit Rotterdam), 'Het Begon Op Klompen (HBOK uit Zunderdorp), 'Roomse Adel Prijkt In Daden' (RAPID uit Maastricht), 'Tot Heil Onzer Ribben' (Thor uit Lippenhuizen) en uiteraard de oorspronkelijke naam van het Apeldoornse AGOVV: 'Apeldoornse Geheelonthouders-Voetbalvereniging'

Leren Door Oefening (L.D.O.) in 1929-1931 in het zwart-rode tenue van het slingerbalteam. V.l.n.r. Chris de Jong, Bert de Jong, P. Hoogduin, Fr. Hoogduin, Bram Zonderop, Arie Hoogduin, Wim Windmeijer, Bert Hoogduin, Jan de Jong/Den Elzen, Tinus de Jong, Teun Klos en de scheidsrechter

'Helaas geen Katholieke maar een neutrale vereniging'

ZZVV was een neutrale vereniging, dus de spelers waren niet beperkt tot één van de geloofszuilen. Op 17 april 1922 schreef een katholieke 'Opmerker' uit Zoetermeer of Zegwaard in een open brief aan de katholieke Leidsche Courant het volgende:

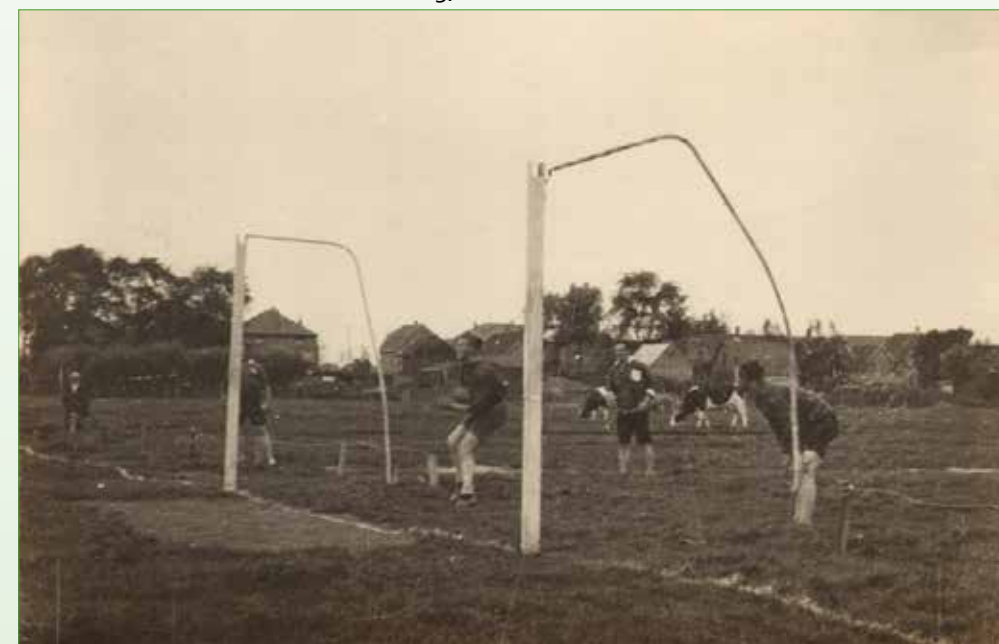
'Zooals het in bijna alle plaatsen van ons Vaderland het geval is, bestaat er ook in Zoetermeer-Zegwaard een voetbalvereniging, welke helaas geen Katholieke maar een neutrale vereniging is. Jammer is het, wanneer men ziet, dat ongeveer de helft der leden van die club Roomsche jongens zijn, die daarin niet thuis behooren.

Dat het nodig is, dat er een R-K vereniging opgericht wordt, bewijst volgens mijn bescheiden meening het navolgende: Het bestuur der neutrale vereniging, waarin

ook R-K jongens zitting hebben, besloot en bracht het ook ten uitvoer, om op eersten Paaschdag aan een wedstrijd in Alphen aan den Rijn deel te nemen. Om naar die plaats toe te gaan maakte men gebruik van een groote open vrachtauto, welke natuurlijk met de noodige herrie en lawaai de verschillende dorpen en gehuchten passeerde. Ieder weldenkend R-K zal toch wel met schrijver dezes instemmen dat een zoo'n verheven dag als Eerste Paaschdag geen geschikte dag is om aan voetbalwedstrijden deel te nemen of deze te organiseren.

Laat ons echter hopen, dat er binnenkort een flinke bloeiende R-K voetbalvereniging waarin ook andere takken van sport zullen beoefend worden, tot stand komt. Dan zullen dergelijke tochten als boven omschreven niet meer op hoog heilige dagen plaatsvinden; althans R-K daaraan niet deelnemen.

In 1931 hield de Zoetermeerse slingerbalvereniging D.V.S. een demonstratiewedstrijd op het voetbalveld van L.D.O. aan de Voorweg, achter de Oude Fabriek

Zondagswet

Voetbal op zondag, wat vond men daar toen van? Daar waren de meningen over verdeeld. We hadden de aloude Zondagswet uit 1815. Die wet stelde dat zondag een rustdag was waarbij andere activiteiten de uitoefening van godsdienst (kerkdiensten) niet mochten verstoren. Het probleem van de Zondagswet was de handhaving ervan. Onder aanvoering van de politieke partij ARP (Anti Revolutionaire Partij) wilde de Tweede Kamer in 1920 de Zondagswet wijzigen waarbij vooral de wijziging van artikel 9 berucht was. In de oude wet werd al gesproken over 'openbare verma-

Het eerste elftal van D.S.O. 1929-1930, het doel op maat gemaakt. Staand o.a. Adriaan Veelenturf, Westhoek, Theo Lexmond, Arend Hoogendoorn, Jacob Bierman, Cor van Leeuwen, knielend: C. Lexmond, Flip Buitendijk, Jan Veelenturf, vooraan: Dirk van Stein, Dirk Rietkerk en Kees Koot (Foto Studio C. Dekker)

kelijkheden' die op zondag verboden waren. In het wetsvoorstel werden deze meer gespecificeerd, waaronder: "wedstrijden en spelen (...) al dan niet tegen betaling". De gemeenteraad mocht uitzonderingen op het verbod tot openbare vermakelijkheden op zondag toestaan. Hiermee zou het organiseren én het deelnemen aan voetbalwedstrijden op zondag zonder goedkeuring verboden worden op straffe van een gevangenisstraf van ten hoogste één maand of f 200,- boete.

In 1939 oordeelde de Hoge Raad dat voetbal op zondag een 'openbare vermakelijkheid' was, die in strijd was met toenmalig artikel 4 van de Zondagswet, waarin stond dat "Geene openbare vermakelijkheden, zooals schouwburgen, publieke danspartijen, concerten en harddraverijen op de Zondagen en algemeene feestdagen zullen gedoogd worden (...)".

De Zondagswet bestaat nog steeds. Al is deze in 1953 ietwat gemoderniseerd. De 'openbare vermakelijkheden' mogen op zondag niet vóór 13 uur worden gehouden en de gevangenisstraf is uit de wet verdwenen. Maar toch, voetbal en zondag, het was een lastige discussie en dat is het in sommige delen van Nederland nog steeds. Overigens speelde de zondag-discussie in Zoetermeer-Zegwaart een ondergeschikte rol, dit was meer een kwestie in het gebied dat tegenwoordig ook wel de Bijbelgordel wordt genoemd. In de periode 1920-1950 waren het vooral de gemeenteraadsleden van SGP, CHU en H(G)S die zich stoorden aan vermakelijkheden op

zondag. Jan Lamens (H(G)S) vond voetbal op zondag dan ook 'een gruwel in het oog van de belijdende bevolking'. Maar hun standpunt haalde nooit een meerderheid in de raad van Zoetermeer of Zegwaart. Het eerste elftal van ZZVV deed dan ook 'gewoon' op zondag 3 september 1922 mee aan seriewedstrijden te Alphen aan den Rijn, samen met het derde elftal van Alphen, het tweede elftal van Alpha en een elftal uit Zevenhuizen. ZZVV verloor roemloos met 5-0 van Alpha II. De kans is zeer groot dat ook nu weer een groot deel van de spelers van ZZVV bestond uit katholieke jongens, vermoedelijk tot ergernis van onze katholieke 'Opmerker'.

Wedstrijdverslag

Eén van de eerste wedstrijdverslagen van de Zoetermeerse club is trouwens te vermakelijk om u te ontzeggen. Het verslag is gepubliceerd op 6 september 1923 in de Leidsche Courant:

'Men schrijft ons uit Zoeterwoude (Dorp): Zondag j.l. speelde S.A.C. II tegen S.L.C. III uit Voorschoten en moest met 1-0 de meerderheid van S.L.C. erkennen. Tijdens bovengenoemden wedstrijd kwam geheel buiten officieel weten van S.A.C. ZZVV uit Zoetermeer opdagen om een wedstrijd te spelen tegen S.A.C. I. Er waren eerst maar slechts 3 spelers van I present, doch voor het einde van den wedstrijd kwamen de 4 ex-Viossers uit Hazerswoude er nog bij; dus men besloot de rest aan te vullen uit het tweede om Zoetermeer toch niet onverricht huiswaarts te zenden. ZZVV wint den toss en verkiest met wind mede te spelen. Ongeveer 4.30 uur brengt De Haas (GJM: van S.A.C.) het leder aan het rollen en gaat direct ten aanval, die gestuit wordt door de backs. Zoetermeer neemt den bal. De linksbuiten geeft een schot op het doel, die door grondeffect over 's keepers handen in doel springt. 1-0. Kort hierop herhaalt zich het geval als de midvoor een harden rolbal geeft 2-0. S.A.C. pakt beter aan en weet deze stand te handhaven tot de rust. Na rust krijgt S.A.C. den wind mee. ZZVV's achterhoede krijgt thans veel werk en S.A.C. ziet zijn werken beloond als De Haas een schot geeft dat de keeper terugslaat, maar dat door Brugman wordt opgevangen en de stand is 2-1. Het spel gaat thans op en neer; kort voor het einde geeft de linksbuiten Pieterse Jr. een hoog schot, dat over keepers handen in 't doel belandt 2-2. Met deze stand blaast scheidsrechter Amsterdam, die goed leidde, 't einde en heeft S.A.C. zich tegen deze sterke combinatie goed partij gegeven".

ZZVV deed een poging om zich aan te sluiten bij een voetbalbond. De Goudsche Courant meldde op 29 augustus 1925 dat de Goudsche Voetbalbond een verzoek tot lidmaatschap van ZZVV had afgewezen wegens het gemis van een speelveld dat voldeed aan de toenmalige minimumeisen van 80 bij 40 meter. Dat is overigens best klein in verhouding tot de huidige eisen van de KNVB: 100-105 meter bij 64-69 meter.

De Goudsche Voetbalbond was een onderbond van de (K)NVB. Tot 1996 had die namelijk regionale onderbonden. In onze regio waren de Haagsche, de Leidsche, de Goudsche en de Rotterdamsche Voetbalbond actief.

In Nootdorp, Pijnacker/Delfgauw en Leidschendam waren neutrale voetbalverenigingen aangesloten bij de Haagse Bond. Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek zaten bij de Rotterdamse Bond. Zevenhuizen, Waddinxveen, Alphen aan den Rijn en Moerkapelle bij de Goudse Bond. En Hazerswoude was aangesloten bij de Leidse Bond. Zoetermeer lag hier zo'n beetje tussenin. Katholieke voetbalverenigingen uit omliggende dorpen zoals Stompwijk, Bleiswijk en Zoeterwoude waren aangesloten bij de Diocesane Haarlemsche Voetbalbond waarin alleen katholieke verenigingen uit Noord- en Zuid-Holland (=bisdom Haarlem) speelden. Door regelgeving van de Duitse bezetter is deze katholieke bond in 1940 opgegaan in de KNVB. De reden waarom ZZVV zich in al die jaren nooit heeft aangesloten bij een regionale voetbalbond is onbekend. Maar als de afmetingen van het speelveld in Zegwaard in 1925 niet volgens de normen van de NVB waren, dan is de kans groot dat dit in de jaren daarvoor óók niet het geval was. Zo bleef ZZVV een hobbyclub in plaats van een amateurvereniging. In de jaren 1925-1928 verschenen geen berichten meer van vriendschappelijke- of 'seriewedstrijden' waar ZZVV aan meedeed. Mogelijk waren deze er wel maar waren dergelijke berichten inmiddels niet meer vermeldenswaardig. Koning voetbal had voet aan de grond gekregen in Nederland. ZZVV verdween eind jaren (19)20 anoniem uit het voetballand.

DSO en LDO

In 1929 ontstond DSO. De nieuwe club 'Door Samenspel Overwinnen' speelde op een ander terrein, op het land van tuinder Koevoets aan de Zegwaardseweg. En ook onze katholieke 'Opmerker' kreeg in 1929 zijn zin. 'Leren door Oefening' (LDO) werd opgericht. Dit was een katholieke Zoetermeerse voetbalvereniging die speelde op een veld achter de 'Oude Fabriek' aan de Voorweg. De tennuekleuren van LDO waren rood en zwart. Het elftal speelde vermoedelijk met hetzelfde shirt als de slingerbal-beoefenaars van gymnastiekvereniging Pro Patria. Op 15 oktober 1929 werd aangekondigd dat LDO -na aanvankelijk te zijn afgewezen - met twee elftallen zal uitkomen in de Leidsche Voetbalbond, één in de tweede en één in de vierde klasse. Opmerkelijk overigens dat LDO zich als katholieke club niet aansloot bij de katholieke bond DHVB maar bij de neutrale Leidsche Voetbalbond.

Ook DSO was aangesloten bij de Leidse bond. Daardoor vond op 3 november 1929 de eerste voetbalderby op Zoetermeers grondgebied plaats: het Zegwaardse DSO I tegen het Zoetermeerse LDO I, in de tweede klasse van de Leidsche Voetbalbond. DSO won. Sportief gezien ging het LDO sowieso niet voor de wind. Eind december 1931 stond het eerste team op de een na laatste plaats van de tweede klasse. Zij hadden zes van de zeven wedstrijden verloren, met een doelsaldo van acht voor en 38 tegen. Het tweede elftal deed het niet heel veel beter. In de vierde klasse stond ook dit team op de laatste plaats. Van de negen wedstrijden hadden zij er zeven verloren met een doelsaldo van 17 voor en 42 tegen. Lang heeft LDO niet meer bestaan. De vereniging werd in januari 1932 ontbonden, de reden is onbekend. Het zou nog tot 1939 duren voordat het katholieke DWO werd opgericht, 'Door Wilskracht Ontstaan'.

Zeer waarschijnlijk ook D.S.O. (of L.D.O. ?) met bloemen rond 1930. Staand v.l.n.r.: Van Vliet, Windmeijer, Gijs Friggen, Jan Westhoek, Piet van Vliet, Henk Overdam, Leo Veelenturf, Bert Mulder, Cor van den Burg, zittend: Dirk van Stein, Dirk Rietkerk en Jan Jonkers (Foto Studio C. Dekker)

Vanaf 1929 deden DSO en LDO in Zoetermeer-Zegwaard mee in competitieverband. Vanaf nu 'hoorden' wij er écht bij. Al zagen anderen dat wellicht nog anders. Toen 'Racing Club Leiderdorp' in november 1929 op bezoek kwam, constateerde het Leidsch Dagblad dat de kleedgelegenheden in Zoetermeer-Zegwaard wel 'heel primitief' waren. Sportief gezien zat het wel snor met DSO maar voor de randzaken rond het voetbal was er nog wel werk aan de winkel.

Bronnen

<https://sportgeschiedenis.nl/encyclopedie/voetbalgeschiedenis/algemene-voetbalgeschiedenis/>

<https://kranten.samh.nl/>

<https://www.delpher.nl/>

<https://leiden.courant.nu>

<http://resources.huuygens.knaw.nl/sportbondenclubsperiodieken/gids/search>

<https://www.zeelstschrijftgeschiedenis.nl/lezing/lezing-van-christ-van-den-besselaar/>

<https://www.gelderlander.nl/anwar/er-bestaat-nog-eeen-taal-in-het-nederlands-die-van-afkortingen~a23de3fd/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Wij digitaliseren uw films, video's, dia's, rolletjes en foto's!

Maar u kunt bij ons natuurlijk ook terecht voor:

Pasfoto's voor rijbewijs of paspoort

Zonder afspraak en klaar terwijl u wacht.
U kunt via ons ook uw rijbewijs online verlengen!

Camera's en lenzen

Van compactcamera's tot professionele spiegelreflex- en systeemcamera's en toebehoren, wij leveren alles tegen concurrerende prijzen en mét een vakkundig advies.

Foto's afdrukken terwijl u wacht

Van telefoon, USB-stick of geheugenkaart drukken wij uw foto's af op topkwaliteit glanzend of mat papier, tot en met formaat A3 direct klaar.

Fotoshoots en bruidsreportages

In de studio of op locatie, professioneel afgedrukt.
Een trouwreportage mét album heb je al vanaf € 495,-!

Foto's op hout, aluminium, plexiglas of in kristal

Geef uw mooiste foto's een unieke uitstraling.
Ook fantastisch om kado te krijgen!

FOTO LINTHOUT Dorpsstraat 68 info@fotolinhout.nl
al meer dan 70 jaar dé vakfotograaf! 079 - 316 3084 www.fotolinhout.nl

Overtuig uw relaties met professioneel beeld.
Luchtfotografie, interactieve 3D-modellen,
virtual tours, bedrijfsfotografie.

www.ardito.eu - 079-3436003 - info@ardito.nl

energie in beeld
ardito

HENNEKEN BV
Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefofslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

Afscheid van Van Herwijnen

Piet Drapers

'VOORSPOEDIG 1985. Het zal u opgevallen zijn, dat ons blad er iets anders uitziet: advertenties zijn opgenomen om de drukkosten enigszins op te vangen én een eigen naam: " 't Seghen Waert". Hoewel we al vanaf de dertiger jaren in Zoetermeer wonen, staat de Oudheidkamer op Zegwaarts grondgebied, dus doen we met deze naam de historie geen geweld aan, in tegendeel. We hopen dat ook in 1985 alles, waarmee de redactie en andere medewerkers (er komen er gelukkig steeds meer) dit kwartaalblad hopen te vullen 't zeggen waard zal zijn.'

't Seghen Waert

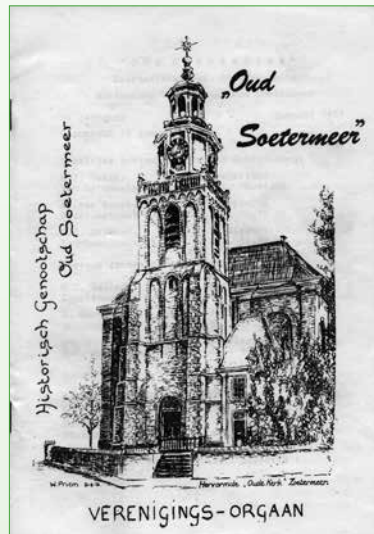
Met bovenstaande regels maakte redacteur A. van Noort wereldkundig dat het 'Kwartaalblad van de vereniging Historisch Genootschap Oud Soetermeer vanaf 1985 de naam draagt 't Seghen Waert en dat er voortaan advertenties in het blad zullen worden opgenomen'.

Het eerste 'Kwartaalblad' verscheen in juni 1982. Op de eerste bladzijde is de colofon afgedrukt met de namen, adressen en telefoonnummers van het bestuur, de archeologische werkgroep en de redactie, maar op nummer 1 van het volgende jaar prijkte een afbeelding van de Oude Kerk op de eerste pagina.

De kerk hield het vol tot nummer 2 van 1987 en werd toen vervangen door een afbeelding van 't Oude Huis. Weer tien jaar later werd het glanzende papier geïntroduceerd met wisselende beelden op de voorpagina en in de loop der jaren in de teksten ook meer kleur, hoewel alle echte oude foto's natuurlijk zwart/wit bleven. In 1985 'steunden' twaalf Zoetermeerse bedrijven Oud Soetermeer door een advertentie. Dat aantal nam ras toe en in 1987 waren het er twintig. In 2022 waren van deze bedrijven er nog vijf in Zoetermeer gevestigd, maar van slechts één stond er nog een advertentie in 't Seghen Waert. Gedurende 35 jaar was een hele pagina bestemd voor dit bedrijf: Van Herwijnen!

Van Herwijnen

In de eerste advertentie staat met grote letters 'DUMP VAN HERWIJNEN' en een uitgebreide opsomming van de artikelen die er te koop zijn, zoals nieuwe en gebruikte legerkleding, werkkleding, maar ook tenten en campingartikelen. In het

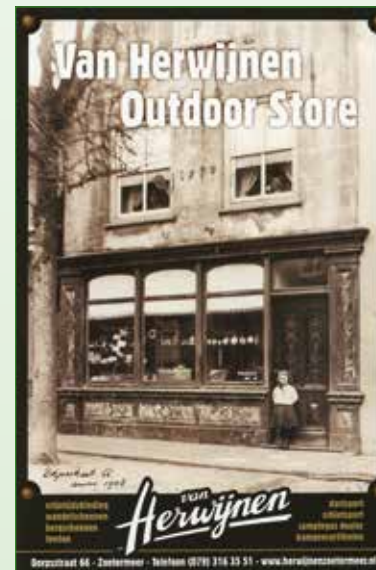

't Seghen Waert in 1983

De eerste advertentie van Van Herwijnen, 1987

Van Herwijnen adverteert met de eigen geschiedenis, 2003

tweede nummer van 't Seghen Waert 1987 is de tekst al gewijzigd en trekt een andere tekst vooral de aandacht: HET AVONTUUR BEGINT BIJ DE DUMP. In 1995 verandert de lay-out van de advertentie maar de tekst blijft ongeveer hetzelfde. Dat verandert in 2003 met een foto van de voor-gevel van de winkel in de Dorpsstraat 66 uit 1908, waarop de kleindochter van de eerste winkelier, Pieter van Herwijnen staat. Dat roept de vraag op wanneer de Van Herwijnen in Zoetermeer met de winkel zijn begonnen.

Meer dan 125 jaar

In 2016 verscheen de brochure '125 jaar Van Herwijnen, 5 Generaties op Dorpsstraat 66 in Zoetermeer'. De familie woonde voor 1870 niet in Zoetermeer. Marjolijne Vijverberg van de Genealogische Werkgroep Zoetermeer maakte een parenteel en vond Jan Ariaensen van Herwijnen. Hij is geboren in 1648 in Veen en getrouwd met Neeltje Araens, ook uit Veen. Zij kregen vier kinderen die rond 1650 gedoopt zijn. Waarschijnlijk is de familie in die tijd ook verhuisd naar het vijf kilometer verderop gelegen Andel. Beide plaatsjes liggen aan de (afgedamde) Maas aan de (hoge) Maasdijk. Het duurt dan tot 1812 voordat we een andere plaatsnaam als Veen en Andel tegenkomen als woonplaats van een Van Herwijnen: Dubbeldam, bij Dordrecht. Teunis van Herwijnen en Johanna van Andel kregen 15 kinderen die tussen 1776 en 1790 het levenslicht zagen. Een van hen was Frans, geboren in 1790. Van hem weten we dat hij in 1816 tuinman was in Dubbeldam. Daar trouwde hij in 1816 met Teuntje de Kok en hij overleed er in 1871. Frans en Teuntje kregen tien kinderen, waarvan de eerste, Gerrit, in 1816 wordt geboren in Dubbeldam.

Gerrit trouwt op 30 mei 1838 met Cornelia Maar-seveen in Dordrecht, waar ook hun zes kinderen geboren zijn. Een van hen is Pieter van Herwijnen, geboren op 20 november 1845. Pieter verlaat Dordrecht en trouwt met Jacoba Klazina van der Elst

op 18 mei 1871 in Zegwaart. Zij krijgen negen kinderen, waarvan Gerrit er een is, geboren op 11 december 1882 in Zegwaart. Hij trouwde met Antien Naber, geboren 15 mei 1893 in Hoogeveen, Drente. Hun zoon Zwaantinus, veelal Tinus genoemd, werd geboren op 21 maart 1917. Hij trouwde met Adriana Noordam en hun jongste zoon Gerrit werd geboren op 8 oktober 1955 in Zoetermeer. Hij is met Linda de vader van Dennie van Herwijnen, die de deur van Dorpsstraat 66 eind 2022 achter zich dicht trok. Daarmee is ook de advertentie uit 't Seghen Waert na 38 jaar verdwenen.

Van adel

In de jubileumbrochure van de Herwijnen uit 2016 wordt de vraag opgeworpen of de (Zoetermeerse) familie Van Herwijnen verwant is aan Bruysten van Herwijnen die in de 14e eeuw in kasteel Loevestein woonde. Voor de bewoner van slot Loevestein wordt genoemd op Borstijn (of Bruyststen) Janszn Tuyl, Heer van Stavenisse en Herwijnen (1350 – 1410) die tussen 1385 en 1397 slotvoogd was op Loevestein. Dat bleek niet het geval. Het lijkt het meest waarschijnlijk dat de 'Zoetermeerse' familie Van Herwijnen zijn naam te danken heeft aan de plaats met die naam in de Betuwe. Zoals zoveel namen die zijn terug te leiden naar plaatsen (van den Bosch – Van Doorn), beroepen (De Boer – Schipper – Bakker) of de zoon/dochter van (Pietersz werd Pietersen en Gerritsdochter werd Gerritsen).

Die namen zijn veelal terug te voeren naar het moment dat door Napoleon Bonaparte in 1811 het verplicht werd een achternaam te laten registreren en men dan de naam liet vastleggen die al gebruikt werd.

Handel

Pieter van Herwijnen, die in 1845 in Dordrecht werd geboren was tussen 1870 en 1924 horloge- en klokkenmaker in Zegwaart. Hij was later ook boekhandelaar. In de brochure uit 2016 staat een afbeelding van een marskramerskastje dat Pieter gebruikte. Hij werkte dus niet alleen in het pand in de Dorpsstraat, maar ging ook op pad als koopman en repareerde ter plekke horloges en klokken. Zijn zoon Gerrit van Herwijnen, geboren 11 december 1882, was zeker tot 1923 spekslager in Zegwaart. Hij overleed in 1969 in Zoetermeer. In de brochure staat dat Gerrit de slagerij begonnen is in Dorpsstraat 81, maar later is verhuisd naar nummer 66. Er wordt flink verbouwd om het pand geschikt te maken als slagerij. Gerrit krijgt een aantal hersenbloedingen waardoor hij de slagerij op moet geven. Zijn vrouw Antien begint er na 1945 een handwerk- en furniturenwinkel in. Zwaantinus, roepnaam Tinus, is degene die de winkel van zijn moeder, midden vijftiger jaren, overneemt. Voordat het zo ver is gaat hij echter als verkoper langs de deur met de spullen die zijn moeder in de winkel verkocht. Eenmaal in de winkel wordt het assortiment flink uitgebreid en worden er ook bedden, matrassen, tapijten en kostuums verkocht.

Nadat Tinus in 1984 overleden was, nam zijn zoon Gerrit de winkel over. Hij begint de 'Dump Van Herwijnen' met nieuwe en tweedehands militaire kleding, maar ook kampeerartikelen en vuurwerk. Gerrit pakt het groots aan, met tentenshows en -als eerste in Nederland- in 1996 vuurwerkdemonstraties. Gerrit zet in 1987 de eerste Van Herwijnen-advertentie in 't Seghen Waert.

Zoon Dennie van Gerrit neemt in 2011 de winkel over en specialiseert zich vanaf 2014 in artikelen die te maken hebben met de wandelsport. In 2022 sluit hij de winkel. Hij gaat zich wel met de wandelsport bezighouden, maar dan als houder van een wandelcamping, ergens in Nederland. Wellicht dat u binnenkort dan toch weer een advertentie van Van Herwijnen in 't Seghen Waert ziet, maar dan met het adres van de wandelcamping.

Gerrit van Herwijnen bij zijn spekslagerij aan de Dorpsstraat 81, ca. 1915.

Spiegel Historiaal

Flip Bakker

De kroniek van Zoetermeer in de spiegel van de Nederlandse Canon

Op het congres over Zoetermeer 60 jaar New Town, eind 2022, werd de vraag gesteld naar de identiteit van onze stad. Michelle Provoost van het New Town Institute betoogde dat voor new towns zoals Zoetermeer geldt dat inwoners zich (nog) niet echt identificeren met een stedelijk collectief geheugen, een identiteit. Ze hebben minder dan in historische steden een band met de plek waar ze wonen. New Towns dienen te werken aan een bezieling, hun identiteit.

Maar waar zoeken, waar vinden we dan die identiteit? In die van Palensteijnse straatnamen? Die van Zoetermeer als Sportstad? Van ICT? Van... En als je de tijdlijn volgt, welke gebeurtenissen licht je dan uit? In 2022 was er veel aandacht voor het Rampjaar 1672. De Waterlinie dichtbij en de plunderende Fransen daarachter, de lynchpartij in Den Haag, het volk radeloos... Dat moet ook in Zoetermeer commotie hebben gegeven. Maar in de geschiedschrijving van onze stad heb ik daar nog geen aanknopingspunten voor kunnen vinden.

Hoe krijg je een evenwichtig beeld van de geschiedenis van onze stad? En wat is dat eigenlijk: een evenwichtig beeld, wie bepaalt dat eigenlijk? Hoe speelden die ontwikkelingen en bewegingen in Zoetermeer, hoe kunnen we op die manier 'de grote geschiedenis' meer concreet maken, ook voor nieuwe generaties Zoetermeesters?

De Canon van de Nederlandse geschiedenis als spiegel

De Canon van Nederland bevat vijftig vensters: belangrijke personen, voorwerpen en gebeurtenissen laten samen het verhaal van de historische en culturele ontwikkelingen van Nederland zien. Een doordacht verhaal van gerenommeerde historici, dat een evenwichtig beeld wil geven, vooral ook bedoeld voor het onderwijs. En mijn vraag daarbij: kunnen wij in de Zoetermeerse kronieken personen, voorwerpen en gebeurtenissen vinden die een afspiegeling zijn van dat verhaal? Of beter: kronieken die dat verhaal – met eigen accenten – dichterbij brengen?

De vijftig vensters van de Nederlandse Canon zijn verdeeld over tien tijdvakken en zeven hoofdlijnen. De tijdvakken met elk een historisch thema: van jagers en boeren, de Romeinen, monniken en ridders, steden en staten, ontdekkers en hervormers, de Gouden Eeuw, pruiken en revoluties, burgers en stoommachines, de wereldoorlogen, tot de huidige tijd van televisie en computer.

De verschillende hoofdlijnen met elk een eigen perspectief, zorgen voor een zeker evenwicht in het geschiedenisverhaal. Die hoofdlijnen zijn: 'Leven in een kwetsbare delta (Nederland Waterland)', 'Wat geeft betekenis (zingeving en levensbeschouwing)', 'Woord en beeld verbinden (taal, kunst en cultuur)', 'Wat weten wij (kennis wetenschap en innovatie)', 'Wie telt er mee (over sociale (on)gelijkheid)', 'Wie bestuurt er (over politiek en samenleving)', en 'Knooppunt van verbindingen (over transport en (wereld)economie)'.

Als de waterbuffer helemaal is gevuld, staat het water in de Nieuwe Driemanspolder nog steeds 3,80 meter onder N.A.P.

Zeven hoofdlijnen/thema's, tien tijdvakken en vijftig vensters. Tezamen geven ze een evenwichtig beeld van de historische ontwikkeling van de Lage Landen. Bij elk van de hoofdlijnen en de tijdvakken zijn wel raakvlakken met de geschiedenis van Zoetermeer te schetsen. In een eigen fotoboek heb ik voor de vijftig vensters van de Nederlandse Canon, Zoetermeerse equivalenten gezocht.

Een exemplaar van dat fotoboek ligt ter inzage in Dorpsstraat 132.

Terra Incognita in de Zoetermeerse kronieken

Voor mij als import-Zoetermeester was deze verkenningstocht naar het Zoetermeerse perspectief op 'de grote' Nederlandse geschiedenis een verrassend avontuur. Voor de personen, voorwerpen, ontwikkelingen in de vijftig Zoetermeerse vensters zijn er niet altijd de bijpassende verhalen, of zijn die verhalen nog nauwelijks bestudeerd. Dat zijn de Terra Incognita in de Zoetermeerse kronieken: gebieden die nog (beter) in kaart kunnen worden gebracht. Daar ligt een uitdaging voor Oud Zoetermeer: willen we die Terra Incognita verkennen en in kaart brengen? Kunnen we die expeditie ook 'bemensen', zijn er vrijwilligers die die ontdekkingsreizen willen (helpen) organiseren? Een shortlist van expeditie-mogelijkheden:

- Het rampjaar 1672 kan niet ongemerkt aan Zoetermeer voorbijgegaan zijn. Daar zou in het bronnenmateriaal (bijvoorbeeld verslagen, correspondentie van overheden en kerken) toch meer van bekend moeten zijn: 'een expeditie dicht bij huis'.
- Er zijn al veel verhalen over de inpolderingen. Het zou een goede aanvulling zijn om die te plaatsen in het perspectief van Nederland Waterland. En om daar dan ook de nieuwste ontwikkeling van de Driemanspolder als waterberging bij te betrekken en ook het ecologisch perspectief.
- Kasteel Palenstein speelt een bescheiden bijrol, maar wel in een groots en meeslepend 'koningsdrama': de Hoekse en Kabeljauwse twisten. Een hervertelling van dat drama in Zoetermeers perspectief (o.a. de betrokkenheid van diverse Hollandse graven als leenheren van Zegwaard en Zoetermeer), biedt stof voor een roman.
- Er zijn verhalen over de turfwinning in Zoetermeer en er is een verhaal over stadsgas, maar wat nog mist is een thematisch verhaal over energie en energietransitie. Daarvoor liggen in Zoetermeer veel aanknopingspunten: de oliewinning door de NAM, waarvoor lange tijd de bebouwing ten noorden van de Vlamingstraat werd geblokkeerd. De eenzame windreus van Siemens, jarenlang een pilotproject voor windenergie.

- Geschiedenis van ver weg betekent niet dat er geen lokale raakvlakken zijn. Voor de Verenigde Oostindische Compagnie en de West indische Compagnie zijn eerder al zo'n honderd Zoetermeerse inwoners gevonden die meedingen op avontuur. Nog niet uitgewerkt is het verhaal van de koopman/VOC-bestuurder Rijcklof van Goens, bewoner van het Huis te Palenstein.
- In 2023 wordt de afschaffing van de slavernij herdacht. Een goede reden om die geschiedenis met een Zoetermeers venster dichterbij te brengen. Ik heb daarvoor twee aanknopingspunten gevonden: de Zoetermeerse soldaat Dirck Arentz vecht in dienst van de WIC in 1641 mogelijk op de kust van Guinee om het slavendepot Angola te veroveren en in de slavenregisters van Suriname komt een tiental personen voor met de intrigerende naam Zoetermeer.
- Een pareltje in de lokale geschiedenis dat wel eens opnieuw mag worden opgepoetst, is het verhaal van de landelijk vermaarde dominee-dichter Jodocus van Lodenstein en zijn betekenis voor de kerkelijke ontwikkelingen van de zogenaamde Nadere Reformatie.
- Als we het over vrouwenemancipatie hebben, een niet onbelangrijk onderdeel in onze recente geschiedenis, dan zouden we ook de verhalen over de moedermavo uit de zeventiger jaren van de vorige eeuw kunnen ophalen. Er moeten zeker nog voormalige deelnemers zijn te vinden in Zoetermeer. En de schrijfster van 'meisjesboeken' Sanne van Havelte.
- Verhalen die we ook nu nog kunnen ophalen, zijn die van de diverse migrantengroepen. Het zijn tenslotte migranten die de geschiedenis van Zoetermeer als booming New Town voor een belangrijk deel hebben bepaald. De Hagenaars, de Brabanders en andere provincialen uit Nederland. Maar niet minder die van de gastarbeiders, later de migranten uit Suriname en de Antillen en ook de instroom van nieuwkomers uit andere delen van de wereld.
- Een expeditie die eerder is gestopt, is die naar de Jodenvervolging en het verschaffen van schuilplaatsen aan deze medelanders in de Tweede Wereldoorlog. Om aan te knopen bij bijvoorbeeld het verhaal van de familie Querido die een 'onderduik' had gevonden op de zolder van de Oude Kerk en mogelijk zijn er meer aanknopingspunten te vinden.
- Vanuit Zoetermeer is ruimschoots deelgenomen aan de zogenaamde 'Politio-nale acties' in Nederlands-Indië, de koloniale oorlog om Indonesië, vlak na WOII. Daar is ook veel waardevolle informatie over opgehaald en gedocumenteerd.
- De inzet van Nederlandse militairen voor Vredesmissies is ook een venster in de Nederlandse Canon. De verhalen van zo'n 600 veteranen uit Zoetermeer kunnen die verhalen op dit belangrijke thema van vrede en veiligheid dichterbij brengen.

Moeders (en enkele vaders) op de Zoetermeerse moedermavo in de jaren (19)80

Last but not least gaat het om de verhalen van de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling, die hebben bijgedragen aan de vorming van onze verzorgingsstaat. Dat zijn de verhalen van de (op basis van levensbeschouwing georganiseerde) woningcorporaties en ook die van zorginstellingen als De Morgenster en Effatha.

Tot slot: expeditieleden gezocht

Voor new towns zoals Zoetermeer geldt dat inwoners zich (nog) niet echt identificeren met een stedelijk collectief geheugen, een identiteit. Ze hebben minder dan in historische steden een band met de plek waar ze wonen. New Towns dienen te werken aan een bezieling, hun identiteit. Voor mij biedt de kroniek van Zoetermeer in de spiegel van de Nederlandse Canon een evenwichtig antwoord op die uitdaging. In dat licht zou ik vanuit Oud Soetermeer graag 'expedities' willen inrichten om verhalen op te halen bij mensen die het hebben meegemaakt (met name de moedermavo, de gastarbeiders, de veteranen), of om bronnenonderzoek te doen (naar bijvoorbeeld het rampjaar 1672, de persoon van koopman/VOC-bestuurder Rijcklof van Goens, de gemanumiteerde slaven met Zoetermeer als naam, de dichter/dominee Jodocus van Lodenstein).

Leden van de Surinaams-Nederlandse vereniging Paloeloe demonstreren voor een eigen ruimte bij de opening van buurtcentrum Rakkersveld, 1980

In 2024 vieren we het 75-jarig bestaan van Oud Soetermeer. Het zou mooi zijn als we bij die gelegenheid een aantal 'expedities' succesvol kunnen afsluiten. Wie doet er mee? Voor welke 'expeditie' zou u willen intekenen?

Laat het weten aan Ronald Grootveld of Ton Vermeulen: info@oudsoetermeer.nl

Vroege migranten: arbeiders aan de spoorweg bij Zoetermeer rond 1910; rechts Erris H. Oskam

Een korte geschiedenis van Den Hoorn 29

Ronald Grootveld

Twee jaar geleden verscheen het rapport¹ over de archeologische opgraving die in november en december 2010 was uitgevoerd door IDDS Archeologie na de sloop van Den Hoorn 29. De financiering van het project was moeizaam verlopen, vandaar de late verschijningsdatum van het rapport. Er zijn niet veel sporen en vondsten aangetroffen maar dat wat is gevonden, biedt net een extra inkijkje in de vroegste bewoningsgeschiedenis van het perceel.

Den Hoorn 29 hoek Rokkeveenseweg met de constructiewerkplaats van Van Driel in 1968 (foto M.C. van Hoeven)

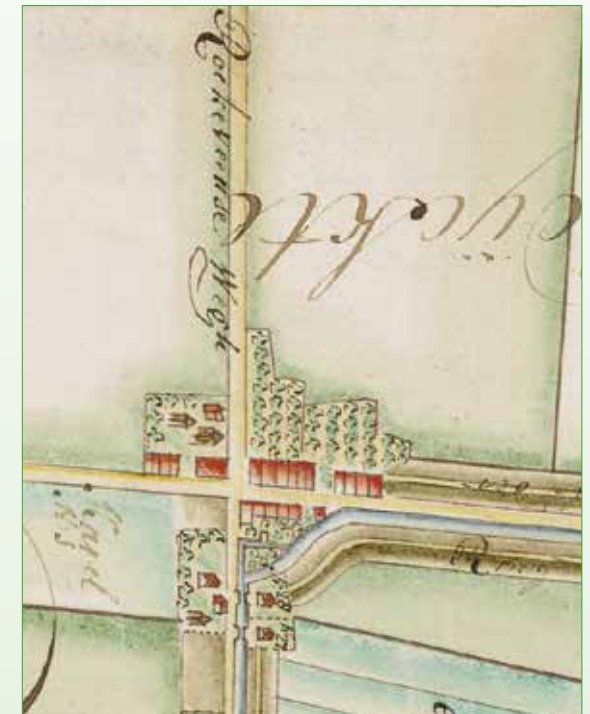
Naar we aannemen zijn de Rokkeveenseweg en in het verlengde de Zegwaartseweg aangelegd in de 13e eeuw. Daar waar de wegen in elkaar overgingen, lag een dwarsdijk, de Schinkel. In het verlengde van de Schinkel liep de weg naar Bleiswijk. Rond het kruispunt van deze wegen ontstond bebouwing, die in de 16e eeuw de naam De Horn draagt. Horn of hoorn is een ander woord voor hoek.

Om de soppige veengrond bewoonbaar te maken, hoogden de bewoners het terrein op. Bij de opgraving zijn ophogingslagen uit de vroege 14e tot begin 17e eeuw gevonden. Die lagen bestonden voornamelijk uit grond of plaggen uit de omgeving, soms vermengd met afval. In de eerste helft van de veertiende eeuw waren hier al mensen actief. De oudste ophooglaag bevatte twee kannen uit Siegburg rond 1350.

Mogelijk is er opgehoogd om een uitvalspunt voor turfwinning te hebben, niet direct voor bebouwing. Halverwege het perceel zijn stenen funderingen gevonden die de achtergevels en de oostelijke zijgevel droegen van twee panden uit de 16e eeuw. Ook waren er muurresten van 17e-eeuwse uitbreidingen of vernieuwingen. Er zijn maar enkele voorwerpen gevonden, die door de bewoners zijn verloren of weggegooid. Heel opvallend is een benen tuimelaar voor een kruisboog uit de 15e of 16e eeuw. Dat die wapens in Zegwaart werden gebruikt, is bekend uit het treurige verhaal van de negenjarige Floris Jansz, die in 1513 per ongeluk door een projectiel uit een losschietende kruisboog door zijn hoofd werd geschoten en daarbij het leven liet.² De dader, de 19-jarige Dirck Cornelisz, zoon van de smid, werd voor eeuwig verbannen uit Zoetermeer en Zegwaart. Bovendien moest zijn familie 100 gulden ter verzoening betalen plus 100 stuivers voor zielmissen en twee paar toortsen in de kerk.

Langs de Rokkeveenseweg troffen de archeologen twee rijen houten paaltjes aan, vermoedelijk de beschoeiing van een vaartje dat daar ooit liep. Opvallend is de vondst van maar liefst drie waterputten, aan water was immers nooit gebrek in deze omgeving. Twee lagen er achter het meest westelijke huis, die waren in de 18e en 19e eeuw in gebruik. De derde lag achter het huis op de hoek en deze was zelfs in de 20e eeuw nog in gebruik. Aan het zuidelijke einde van het perceel zijn duidelijke steeksporen van veenwinning aangetroffen. Gelet op de bijbehorende scherven wordt dit steekwerk rond 1700 gedateerd.

Dan zou het de laatste turf zijn die werd gestoken voor de droogmaking van de Binnenwegse polder, die vanaf 1701 plaatsvond. Bij die droogmaking zijn de percelen aan Den Hoorn en de hoek van de Rokkeveenseweg op hun oorspronkelijke hoogte blijven liggen. Naar het zuiden toe liep de hoogte geleidelijk af tot op het niveau van de polder. Om verschuiving of inzakking van de grond tegen te gaan, zijn de erven aan de zuidkant flink aangevuld met stadsafval. Schuiten vol afval van aardewerk en ander huisvuil uit een naburige stad zijn gebruikt om het dijklichaam op te hogen en te verstevigen.

Den Hoorn op de kaart van de Palensteinse polder, 1763; boven Rokkeveenseweg, links Bleiswijkseweg, rechts Schinkelweg (Klaas Vis, Hoogheemraadschap van Rijnland A 1312)

Den Hoorn rond 1910, links de smederij (herbouwd rond 1882) op de hoek van de Rokkeveenseweg

bepaalde. Hij had helaas geen geluk want in 1879 overleed zijn nog jonge vrouw en twee jaar later brak er weer brand uit. Leidsch Dagblad 5-4-1881: 'Gisternacht ongeveer te twee uren barstte een brand uit bij den smid W. Maas aan de zoogenaamden Hoorn te Zegwaard, welke zich bij den hevigen wind zeer dreigend liet aanzien; dank de gunstige windrichting bleven de smederij en belendende gebouwen bewaard, terwijl het woonhuis en inboedel totaal werden vernield. Bij het geflikker der vlammen maakten enige spuitgasten geen onaardig effect, daar zij door de felle vorst als wandelende ijsklompen zich door de menigte bewogen. Persoonlijke ongelukken hebben niet plaats gehad. De oorzaak van den brand is alsnog onbekend.'

Ook toen pakte Willem de draad weer op en liet het woonhuis herbouwen. Hij deed de zaak wel over aan zijn zoon Pieter Maas, die net was getrouwd. Het voelde blijkbaar toch niet goed want begin 1883 trok het jonge paar met de oude vader naar Rotterdam, waar Pieter koopman in galanterieën werd, wel bijzonder voor een smid. De smederij werd overgenomen door Maarten Bos (1856-1910) en zijn vrouw Anna Hoogerbrugge uit Overschie.

Al in 1885 overleed Anna maar smid Bos hertrouwde met de Zoetermeerse Adriana Overvliet en stichtte een gezin. In 1908 liet hij aan het einde van zijn erf twee huisjes bouwen die er nu nog staan: Rokkeveenseweg 1-3. Hun zoon Piet staat aanvankelijk ook te boek als smid maar blijkbaar had hij niet zo'n zin in het bedrijf; later wordt hij vermeld als varkenshandelaar. In 1915 koopt hij de smederij van zijn moeder maar vijf jaar later doet hij hem over aan Pieter Cornelis den Toom, die hier van 1920-1926 smid zou zijn.

Eind 1926 arriveert het gezin van Cornelis van Driel en Alida Johanna Strijbos uit Haarlemmermeer aan Den Hoorn. Zij zetten de smederij voort en bouwen hem uit tot constructiebedrijf. Hun zoons Goof en Piet zullen een rol spelen in het verzet tegen de Duitse bezetter in de Tweede Wereldoorlog. In 2010 wordt het pand gesloopt.

Veel dank ben ik verschuldigd aan Henk Windmeijer voor het aanleveren van gegevens en aan Ron Tousain voor commentaar op het archeologische deel van het verhaal.

Noten:

1. Rokkeveenseweg / Den Hoorn 29, Zoetermeer, Gemeente Zoetermeer : IDDS Archeologie rapport 2368 (K. Slotemaker, A.W.E. Wilbers), Noordwijk 2020
2. Nationaal Archief, Archief Hof van Holland 499
3. Volgens het hoofdgeldregister 1622 (Erfgoed Leiden 0501A/4024) woonde De Moor in de Dorpsstraat en woonde er niemand op de hoek van den Hoorn; het huis stond leeg of was er nog niet; in 1628 (Stadsarchief Zoetermeer, PB Zegwaard 308) was De Moor eigenaar van het hoekhuis
4. Dit en alle volgende verkopen zijn ontleend aan Stadsarchief Zoetermeer, Rechterlijk Archief Zegwaard; specifieke opgave bij de auteur

DINER & PARTYBOERDERIJ

Het Wapen van Zoetermeer

Nostalgie van "In de Drie Hooibergen"

" VOOR ELKE GELEGENHEID EEN UNIEKE LOCATIE "

TROUWEN FEESTEN & PARTIJEN PRIVÉ DINER ZAKELIJKE EVENEMENTEN UITVAART

Wij zijn dagelijks geopend van 10.00 uur tot 15.00 uur voor bezichtigingen, aanvragen en informatie.

www.hetwapenvanzoetermeer.nl

☎ 079 - 76 000 55

📍 Zegwaartseweg 31 | 2723 PA ZOETERMEER

✉ info@hetwapenvanzoetermeer.nl

't Seghen Waert wordt opgemaakt in Adobe InDesign. Wilt u de afbeeldingen NIET in de tekst opnemen, maar afzonderlijk als bijlage aanleveren in jpg-formaat van minimaal 300 dpi.

Kopijdatum 't Seghen Waert vrijdag 5 mei 2023

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

www.cammeraat.nl

Flaire Online diensten

www.flaire.nl

Diervoeders Zoetermeer

www.diervoederszoetermeer.nl

Van As | Oviron makelaars & taxateurs

www.vanas-oviron.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

Het nieuwe jaar 2023 is al weer enkele maanden oud. Bij onze goed bezochte nieuwjaarsbijeenkomst werd naast de eigen activiteiten aandacht besteed aan het eerste jaar na de Coronaperiode en de verschrikkelijke oorlog in Oekraïne. Bij deze gelegenheid hebben we ook de eerste tentoonstelling van dit jaar geopend: 'Wijken in wording' is samen met het Stadsarchief een verzameling van ruim 100 foto's over tien wijken in opbouw. Deze tentoonstelling is te zien tot en met eind februari. In de rest van het jaar zullen meerdere tentoonstellingen te zien zijn.

De werkzaamheden voor de aanpassing van de voorgevel (behalve het schilderwerk) zijn afgerond. Dit is de aanleiding om de publieksruimten in ons pand enigszins aan te passen. Het doel hiervan moet zijn een betere toegankelijkheid, nieuwsgierigheid om binnen te komen, gezelligheid en overzichtelijker.

De hoge energieprijzen zijn een grote zorg. Daar waar mogelijk zijn of worden aanpassingen gedaan om energie te besparen.

Bestuurlijk denken we na over het beleid in de komende jaren. We zijn nu een goed draaiende vereniging met veel leden en vrijwilligers. 'Regeren is vooruitzien' geldt ook bij ons en is tegelijkertijd een grote uitdaging. In 2024 bestaat de vereniging 75 jaar en we maken nu al een programma voor activiteiten en evenementen om dit jubileum te vieren

Alle werkgroepen hebben voor dit jaar mooie plannen gepresenteerd en ze zijn enthousiast aan het werk om deze waar te maken. Ook blijven we het beleid van de gemeente op het gebied van stedelijke ontwikkeling kritisch volgen met een erfgoedblik. Aan de realisatie van de Cultuurvisie 2030 zullen we een actieve en positieve bijdrage leveren.

Samenwerking met partners in de stad zal ook in 2023 een belangrijke plaats innemen. Wat de sluiting van Museum de Voorde voor ons zal betekenen weten we op dit moment nog niet. We zullen ervoor waken dat het erfgoed met een relatie tot Zoetermeer in de stad blijft en voor iedereen zichtbaar is.

Dit wordt een jaar vol ambities en uitdagingen waarbij de inzet en medewerking van vrijwilligers op velerlei gebied noodzakelijk is! Denkt u eens na wat u voor de vereniging kan betekenen?

Jan de Ruiter

Agenda Algemene Ledenvergadering woensdag 12 april 2023

U bent van harte uitgenodigd!

Locatie: Parochieel Centrum De Kapelaan, Nicolaasplein 2, Zoetermeer

Aanvang: 20.00 uur. Zaal open : 19.45 uur

1. Opening en vaststellen agenda
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 14 april 2022
Het verslag treft u aan in 't Seghen Waert 2022/2
4. Jaarverslag 2022
Het jaarverslag staat vanaf 1 april op de website.
5. Jaarrekening en verantwoording 2022
De stukken staan vanaf 1 april op de website.
6. Verslag kascommissie (mevr. M van der Velden en de heer E.A.H. Fanoy)
7. Benoeming nieuw lid van de kascommissie
8. Voorstel tot verhoging van de contributie per 1 januari 2024
9. Jaarplan en begroting 2024
10. Uitloting van vier obligaties HGOS 2022-2032
11. Verkiezing bestuursleden
De heren A. van der Burg en N. Nieuwenhuijsen zijn aftredend en beiden herkiesbaar
12. Rondvraag
13. Sluiting

Na een korte pauze zal een film worden vertoond

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Dhr W. Aartsen, Zoetermeer	Dhr W. de Ruiter, Zoetermeer
Dhr B. van den Bosch, Zoetermeer	Dhr R.G. Rijdsdam, Zoetermeer
Mw N. Breedijk-Hartjes, Moerkapelle	Mw M.G. Scheepstra-Koolmees, Zoetermeer
Mw W. de Gans, Moerkapelle	Mw P. Smits-Vieveen, Zoetermeer
Dhr W.J.F. Goebel, Zoetermeer	Dhr J.B. Waaijer, Zoetermeer
Dhr B.J.H. Lamers, Zoetermeer	Dhr J.K. van der Woude, Den Haag
Mw I. Ooms, Zoetermeer	
Mw M.J. Overmeer, Bilthoven	

Aanmelden als lid kan via www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres, geboortedatum, m/v, email-adres en of u zich opgeeft als lid, jeuglid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres). Graag houden wij u via email op de hoogte houden van nieuws betreffende Oud Soetermeer, bijvoorbeeld in de vorm van aankondigingen en de NieuwsFlits. U kunt uw email-adres doorgeven (indien nog niet eerder gedaan) aan ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, met vermelding van uw naam en adres.

Bouwbedrijf | Gebroeders

Huurman

sinds 1917

Ruim 100 jaar vakmanschap en deskundigheid
in nieuwbouw, verbouw, onderhoud en renovatie.

www.gebrhuurman.nl

**BOUW
GARANT** Kwaliteit Zekerheid
Service Garantie

Verkoop- plannen?

**Taxatierapport of
waardebepaling
van uw woning nodig?**

**Neem voor een vrijblijvende afspraak
gerust contact op met ons kantoor.**

de[®]
makelaars
Jenné | Baars | Jenné

Schoutenhoek 40 Zoetermeer
T. 079 - 323 88 38

info@demakelaars.nu

www.demakelaars.nu

Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

